

DESAPAREIX EL MESTRE DEL CONTE

El muntatge 'Antaviana', de Dagoll Dagom, va popularitzar definitivament el seu autor

L'espectacle es va estrenar la tardor de l'any 1978 a la Sala Villarroel de Barcelona

El director teatral Joan Lluís Bozzo va ser l'actor que, amb cara de bon nen, va protagonitzar el personatge infantil de Pere Calders al qual feia inventar la paraula màgica *antaviana*. Bozzo és també qui va proposar la nova línia de la companyia amb l'aposta del nou

muntatge que obriria el camí cap al musical de Dagoll Dagom. Des de l'estrena de l'espectacle, basat en els contes de Calders, la xifra d'espectadors que van contemplar la recreació dels contes màgics i quotidians va arribar a 268.000 després de diverses reposicions

Redacció

BARCELONA

La paraula *antaviana* va servir al petit personatge del conte homònim de Pere Calders —publicat per primera vegada a la revista *Cavall Fort*— per fugir dels seus deures escolars. I ben al contrari, a Dagoll Dagom, li va aportar feliçment el seu salt més decisiu en la línia de teatre musical que ja no abandonaria des de l'estrena al Teatre Villarroel, l'any 1978.

Antaviana va ser el títol de l'espectacle basat en els contes de Pere Calders perquè la companyia va pensar que era una paraula que simbolitzava "el món màgic i quotidià de Pere Calders". La companyia ha admès sovint que el ressò que va tenir *Antaviana* en el moment de l'estrena (27 de setembre 1978) va ser possible, en gran part, perquè "era un dels primers intents de plantejar-se la creació teatral al marge de la temàtica política per buscar un llenguatge nou en el món de la poesia i la tendresa".

Antaviana era una caixa màgica capaç de guardar personatges de tota mena, "des de fades a Pares Noels, des d'Arlequins a delinqüents amb consciència social, per sorprendre i emocionar l'espectador de la mateixa manera que Pere Calders ho aconsegueix amb els seus contes".

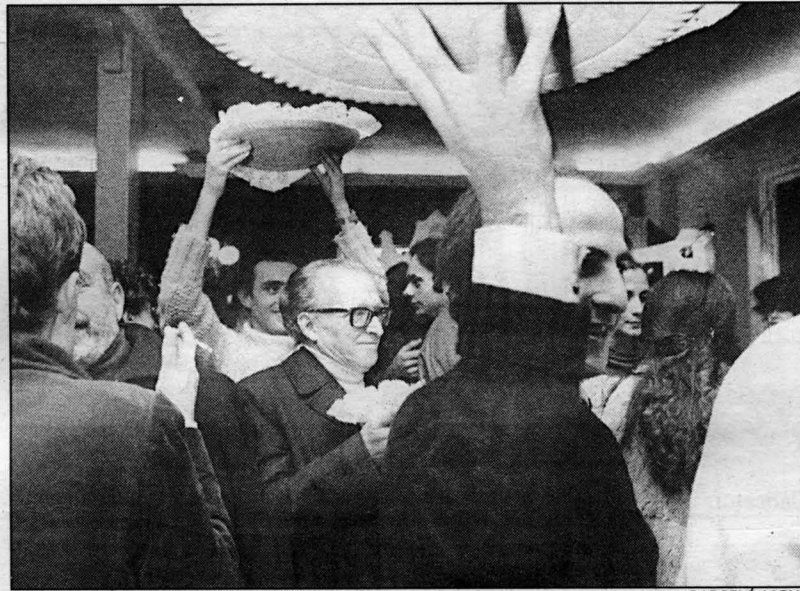
Antaviana va néixer després que Dagoll Dagom es plantegés la línia seguida fins aleshores després de *No hablaré en clase*, en el qual encara havia participat el director Joan Ollé. L'aleshores delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el crític Joan de Sagarra, recordava, amb motiu del vintè aniversari de la companyia, aquesta temporada, que Joan Lluís Bozzo i Anna Rosa Cisqueu —dos dels promotors de la companyia— li van proposar un ajut per muntar un espectacle basat en contes de Pere Calders. Aleshores Dagoll Dagom tenia un local de lloguer al peu del funicular de Vallvidrera, on feien

Una escena del muntatge 'Antaviana' en l'estrena del 1978 a la Sala Villarroel

els assajos. Allà van començar a preparar els esborranys de l'escenografia que prepararia el tàndem Isidre Prunés i Montse Amenós i on van posar en acció per primera vegada les paraules de Calders actors com Pepe Rubianes, Miquel Periel, els mateixos Bozzo i Cisqueu, o Assumpta Serna —aleshores es deia Assumpta Rodés—, que va ser qui va fer el popular paper de l'Arlequí, i el cantant llavors encara anomenat Jaume Sisa.

Antaviana va marcar una de les fites de la història teatral catalana. El llenguatge de Calders, afegit a la màgia de Dagoll Dagom, va connectar amb tota mena de públic. Quan ara, amb motiu dels aniversaris, Dagoll Dagom ha posat en escena algun dels personatges, la recepció dels espectadors (en va tenir 268.000 en total) ha estat sempre unànime.

Pere Calders al vestibul del Romea en una reposició de 'Antaviana' l'any 1980

OPINIÓ

Pere Calders, l'home

ALEX BROCH

La dona i l'home, la condició humana, són un misteri. En aquesta professió nostra sovint hom es demana com és possible que hi hagi grans escriptors que són d'una humanitat i una humilitat excelsa i d'altres d'una mediocritat extrema, mitges burilles de la imaginació, que no es treuen el Déu —en doble majúscula— que porten dins.

Pere Calders era un gran escriptor i un gran home, d'una ètica fidel als grans principis i a les grans idees que encara permeten tenir confiança en l'home; el seu present i el seu futur; d'un optimisme insubornable que encomanava o volia encomanar a tots aquells que el seguien o l'escoltaven; d'una fina ironia que projectava en els seus textos i és el gran secret de l'èxit de la seva obra literària.

Però Pere Calders era, sobretot, d'una humilitat excelsa, i permeteu-me aquesta altíssima manera de valorar una de les virtuts que millor poden explicar la qualitat humana de les persones.

L'home enfrontat a tots els enigmes, davant de tantes preguntes, de tantes aparences que solament són fruit de la buidor; de tantes il·lusions que només seran projectes imaginats... L'home que és, està tan lluny d'allò que voldria ser, que només és savi qui sap descobrir el pes dels límits i la mesura humana de les coses.

En aquest sentit Pere Calders era un gran savi perquè havia assumit la humilitat tant com una resposta al desconcert que tots vivim com a l'afalac a la seva persona i al reconeixement a la seva obra. Ell, que podia manifestar l'orgull davant d'una obra narrativa que ningú qüestionava i tothom reconeix, responia de manera que semblava importar-li menys el seu èxit que el fet que la seva obra fos llegida per milers i milers d'escolars catalans, per noves generacions de lectors que asseguraven la pervivència de la llengua i la fidelitat a la nostra comunitat.

Però també sempre he vist aquest caràcter seu, la senzillesa, lligat a una expressiva i immensa capacitat de sorpresa. Pere Calders era una mirada oberta al món i aquest se li apareixia com un gran interrogant. I aquí l'home senzill, que no vol dir pas insegur, sí que es mostrava expectant i sorprès, mentre es preguntava el com, el perquè i la manera de les coses.

Justament aquesta capacitat de sorpresa, d'incertesa davant les afirmacions categòriques, de dubte sobre les aparences que es converteixen en norma, d'incrèdilitat davant les necessitats que esdevenen obligació, era el que donava lloc al seu divertit desvergonyiment narratiu i periodístic; i humanitat a les seves opinions i també a les seves reflexions.

Sense aquesta extraordinària capacitat expectant, però també sense aquesta meravellosa capacitat de dessacralitzar i destranscendentalitzar amb bonhomia la petita tragèdia que viu l'home cada dia, Pere Calders no hauria escrit l'obra —tant literària com periodística— que ha escrit i que avui ens convoca al silenci i a l'admiració.

OPINIÓ

Un vermut amb en Calders

JOAN LLUÍS BOZZO

Vàrem quedar per veure'ns en un bar de l'Eixample. No ens coneixíem i tant ell com nosaltres estàvem nerviosos. Portàvem uns quants mesos treballant amb els seus contes i ens temíem que el nostre projecte no li agradés, que no confiés en una colla de nois i noies menors de 25 anys que volien fer teatre amb la seva literatura, i dels quals ell no havia sentit a parlar mai.

Va entrar un home pulcre i menut, bellugadís com un ocell, que semblava un dels seus personatges: era ell, en Calders, no hi havia dubte: educat, irònic i planer com la seva literatura. Ell va demanar un biter que gairebé no va tastar, nosaltres, cervesa. Vàrem abocar a raig totes les idees, i ara m'adono que segurament no devia entendre res del

que li dèiem, de tan atabalats com estàvem, però el que sí que devia captar és que estàvem enamorats dels seus personatges i que la seva fantasia ens havia seduït d'una manera abassegadora, cansats com estàvem de literatura diguem-ne social.

No ens va costar gens convèncer-lo i ens va donar llibertat total per adaptar els seus contes i manipular-los de la manera que ens semblés més adequada; fins i tot es va declarar "molt afalagat" del fet que algú es recordés d'ell i va somriure tímidament quan nosaltres vàrem posar el crit al cel protestant per la poca difusió que s'havia donat a la

seva obra, que a nosaltres ens semblava, i ens segueix semblant, la més universal de la literatura catalana dels darrers temps, comparable a la d'un Cortázar o d'un Borges, en la narrativa castellana.

Calders havia publicat poc i malament i malgrat això no es mostrava gens ressentit, tot al contrari, era un home feliç. Va traçar una paràbola molt clara de la situació cultural del país i de la manca de reconeixement que tants artistes han sofert i que a ell, savi com era, no semblava preocupar-li ni poc ni massa.

Ens va dir que a Catalunya teníem un prestatge molt petit

per dipositar-hi les glòries nacionals, de fet, ens va dir, era un prestatge tan petit que només n'hi cabia una, de glòria nacional. De manera que, quan se n'hi havia de posar una de nova, calia treure la que hi havia abans i llançar-la, com es diu vulgarment, al son dels justos. A França és diferent, ens va dir. Allí tenen molts prestatges i quan s'hi ha d'incorporar un nou valor no cal fer fora el que hi havia abans...

I se'n va anar, xino-xano, després de pagar el vermut i d'haver-se compromès a assistir a alguns assaigs... ¿Hem eixamplat els prestatges? Espero que sí, perquè a en Calders li pertoca un bon espai, tranquil i assolat, i a més, sense haver de foragitar ningú, que això sí que no li faria cap gràcia a en Pere.